

שישענאכאזער צייטונג

ערשיינט יעדע פרייטאג

רעדאקציע און אדמיניסטראציע
ערשטע אלע 6. מעלעפאן 201.

אגאנאטענס-פרייז
8 נומער 20 גראשען.
דרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע:
Częstochowa, Aleja 6. telefon 201.

אגאנאטענס-פרייז:

פאר א מיליטער שורה
ערשטע 24 גראשען
אין מעקס 60 גראשען.
פאר א מיליטער פון 18 גראשען.

Sroda, dnia 22 września 1926

מיטוואך, ערב סוכות תרפ"ז

זאל "רעדוטא"
גשוו. "הארמאניא"
סמאזשאקא 8.

אנהויב פון די פארשטערונגען
פונקטליך הארב 9 אקטער.

פילמען פארעקלייט אין פרייז - אנשטאלט
שטענדיג 7 אלע 7 אין און מאג פון די
פארשטערונגען אין דער מעקסער - אקטער פון
6 אקטער.

אומפערטוי: א. האפערן.
שטיינערמאן: מ. מאקסימאוו.

נור 3 גאסטשפילען! פון די בעריהמטע ארטיסטען נור 3 גאסטשפילען! אידא קאמיינסקא אין יגמנט טורקאז

מיט זייער טרופע.

פרייטאג, ד. 24 סעפטעמבער 9 אויפן
ווען דער טייוועל לאכט
פיעסע אין 3 אקטען פון ס. ביעלאו.
זונטאג, ד. 26 סעפטעמבער
רעצטע אפשייד-פארשטעלונג

שבת, ד. 25 סעפטעמבער
דראמא אין 4 אקטען פון אסיפ דימאוו.
טראגדיע אין 4 אקטען
פון לעאניד אנדריעווי.

Szyby, lustra
i metale
czyści najlepiej
płyn
„JASNIEJ SŁOŃCA”
Spróbujcie a przekonacie się.
Żądać wszędzie!

איינלאדונג.
אלע עולם, ווערעט זענען איבער פערשידענע סבות
צוריקגעקומען פון ארץ-ישראל נאך טשענסמאכאוו. ווערען
געבעטען צו קומען זונטאג, צווייטען טאג חול-המועד-סוכות, 4 א ווער
נאכמיטאג אין לאקאל פון. אנורת הציונים פילוסאפן נאם 13 אויף א
געמיינזאמער וויכטיגער בעראטונג.

די מעכאנישע שלייפעריי
סמאזשאקא נאם 4. - מערעפאן נר. 6-12
נעמט אן צו שלייפען אויף ספעציעלע מאשינען;
ספעציעלע פלעק, פאפער, פארניר, מאכאוו, ספעציעלע צו הילף-מאשינען,
ווי אויך ספעציעלע צו ראווי-מאשינען (Zyletek) שערן, שולער, ראוו-ספעציעלע
שטייטען, שטייטען אויך אלערלע אויסארבעטונגען צום שלייפען.
צוגעגלייכע פרומען. - ווער שטעלע און סאלדע אויספירונג.

50,000 KANTOR WYMIANY 500,000
J. WEKSLER, ALEJA 6
TEL 155.

מאכט בעקאנט דאס סאיו שוין דא צו בעקומען
די 14-טע מלוכה - לאמטריי.
יעדער צווייטער לאס געווינט.
דאס גרעסטע געווינט אין

500,000 א האלב מיליאן זאלטעס 500,000

דעם אויפמערקסאם!!!
דער בעוואוסטער טיך און קארטע
F. Tenenbaum, Aleja 1
אין צום יעצטיגען סטאן פערזענען מיט א גרויסען אויסוואהל
פון קאמאנאנען, גאפארדינען, באסאנען און אנד. מאדע-סחורות
צו די ביזיגסטע פרומען און אויף די בעסטע בעדינגונגען.

וויכטיג פאר דאמטו!!!
אין סאך בעקאנט אז אין סטן
בעוואוסטע ווארשטאט פון דאמטו-בעדינגונג
מ. סמאזשאקא אלע 12
בעקומטען געקויפט אלערלע מאטעריאל, די גרעסטע מאטעריאל, ערשטלאסטע
ארבעט, און פון דעם סאמאזשאקא אלע 20 פראצענט ביליגער ווי אחר קויפט
דירעקט אין ווארשטאט.
ווערען אויך אנגענומען בעשטעלונגען פון אייגענע און אנפערטוישע סחורות.
געקענט דעם אדער: מ. סמאזשאקא אלע 12. הויף, 1 שטאק.
פאר דער קינדשאפט ווערען מאדעלען פריי געצייגט.

וועלט איז האבען
א רוינען קאפ
און דאס קאנט איז סתם ווען איז דאס ווען ווערען צו דער בעה. פרייטאג
גערעגלטע אדמיניסטראציע בערקאזש
פרייטאג 9
וואו איז בעקומט אלערלע סאמאזשאקא און פובליקע יודישע
הימלעך אין קאפערן, אויך אלע אנדערע הימלעך.
קאפערשען די בעסטע און מאדערנסטע, ווי אויך אלערלע
פרייטאג: די בעסטע, פאקען, גוטערשטע, קאראקולען,
פערשידענע בלאטעס, באראקעס א.ד.גל.
אלעס צו די ביליגעסטע פרייזען.
פערקויפט ווערען און דעפאלט.

היינטיגער נומער הארט 6 זייטען.
דער קונפטיגער נומער ערשיינט מיטוואך הישענא-ר.ב.א.

בטהאנטמאכונג.
דערמיט האבען מיר דעם צווייטען טאג דאס געזעהענע פובליקום
מיט'ן חגיגונגן מאג האבען מיר געזעהענע דאס מיליאן פון אויפער
האנצערט-זאל "רעדוטא"
טשענסמאכאוו, סמאזשאקא 8
העלע, נאך א גרויסען רעסאנא, אומפערטוישט זיך נישט פון קאנ-
צערט-ווארען פון דער רעזידענץ.
די ארטיסטען אינאיינעם פון זאל, אויסגעקלייבט גוטע
אקוסטיק, ספעציעל-געלייגטע פארקלייבטע פאסאדעס, ברוח'דיגע גאד-
דעראב און בופעט, ענדליך די גוט-אויסגעקלייבטע עלעקטרישע אינ-
סטאלאציע און אויסגעקלייבטע טראפאר, וועלכער פיהרט פון טויער
ביז'ן אינגאנצן אין קאנצערט-זאל ערמעגליכט דאס איינצולייגן
קאנצערטען, דאנסטען, אווענדען, פאמיליען פייער-
ליכטיגען א.ד.גל.
אומפערטוישט אז פאר געזעהענע פובליקום און פילאנטרא-
פישע אומפערטוישטע פערדינגען מיר דעם זאל צו ספעציעל-צוגעגלייכע
פרייזען, עפפעלייכען מיר זיך דעם ג' פובליקום.
די דירעקציע פון קאנצערט-זאל "רעדוטא"
טשענסמאכאוו, סמאזשאקא 8.
אומפערטוישט ערלייגן: ה. שטיינערמאן אלע 8 און מ. סמאזשאקא 8.

SZKOŁA KOEDUKACYJNA I PRZEDSZKOLE
Zofji Wajnsztokówny
zawiadamia, że przyjmuje zgłoszenia do wszystkich klas
i do przedszkola (od lat 3-ich).
Śpiew, rytmiczna gimnastyka, gry i zabawy przy akompaniamencie muzyki.
Kino szkolne, biblioteka i inne pomoce naukowe dla celów
naukowych i pedagogicznych.
Zgłoszenia przyjmuje się od 3 do 6 p.p. w kancelarii (Piłsudskiego 13).
Dla niezamożnych ulgi.

מערדונג פון. צעירי אמוני ישראל.
אין צוואנציגסטן טאג פון דעם צווייטן צוקולאר פון
דער הנהלה הראשית קומט פאר וונטאג ב' דחיה'ס סוכות
פון 4 ביז 10 אקטער א איבערדעקלארונג פון אלע
חברים, אלע חסידעס האבען ערהאלטען איינלאדונגען דארפן
אומפערטוישט קומען, און דער וועלכער ציט קעגן ויך אויך
דעקלארירען ניצט חברים.
מאנאט ב' דחיה'ס פונקטליך 8 אקטער קומט פאר א
שיחת-חברים, אויף וועלכער עס ווערען דערמיט איינגעלערען
אלע חברים און סמאזשאקא.
ווערען דער חגיגה האלט דאס קומט פאר שפוני עצרת
דארפן ויך די אלע וואס ווילען אין איהר אנטיילנעמען.
שפעטסטענס ב' דחיה'ס פערשטענדיגען מיט דער געהער-
נער קאמיונע וועלכע וועט אפטייען אין אנורת. - לאקאל פון
א' דחיה'ס אן פון 7 ביז האלב 9 אקטער.

אייזערנע קאפערס
אלע קאפערס און שטייטען מיט מערעס
אויך בלעכענע פארשטעלונגען פארשטעלונגען
Sz. Aronek, Warszawa, Pawia 35 m. 22

נייע הערינג!
אין סאך בעקאנט פון געזעהענע קונדשאפט, אז איך האב
בעקומען א מראמאטע ווער גוטע, פרייטאג
פרייטאג הערינג פערשידענע זאכעס, אין האב אויך
א גרויסען אויסוואהל פון פרייטאג אליקעס, מאמאס,
הערינג צו האנדלען פרייטאג.
קומט און איבערזעהט איך!
1 אלע 10
אין הויף, Eljasz ALTER

די בעוואוסטע טאג-שולע
פון מ. לובענסקי
געוויסירט פון 1904
עס ווערען אנגענומען אלע אומפערטוישטע און טאג-
לעקציעס פון מיר אין האנדלונג, אלע 5. ד.
דעפאלטען פארשטעלונגען פון לובענסקי.

PROSIEK DO BÓLU GŁOWY
KOLYKALNA
Leczący środek przeciwbólowy
AP. KOŁAŁSKI
Najskuteczniejsze
dole głowy
usuwa.

כשר
פערלאנגט אומעסען
נור
Potokol
SPALNIAKOWSKI
J.B. POJAKA SYMOWIE
BEŁŻAN-MALOBADZ
"פאמאקאר"
היל
"פאמאקאר"
אין די בעסטע און ביליגעסטע
קאפער-פרייטאג
כשר
Duży lokal
w śródmieściu nadający się na skład do
wynajęcia od zaraz. Skład stanowiący od-
rębny budynek posiadający równoległą piwnicę,
strych, windę towarową i oświetlenie elek-
tryczne. Wiadomość w redakcji pod "skład".

ניקאל דער ערשמער זין

האט אים געשטעלט לאנגע מיטען צו-
געגרייט מיט גוטע שפּעצער, און צו
דער בעשטימטער צייט און אלץ גע-
הען גרייט.

(ה'סמארישער אנשקראמ).

גישת חיים הן קריציונר נעליס
ר א נים טרענענחויף, העלכעם האם
הערט צום ריכטן בארן קארף.
דער דאנער בארן צו העמען עס
אם אנגעקערט דו נאנצ אויסגעקער
צום קריציונר, און נעמטן פאקאט
ער אויסגעקער בעפעלקערונג אלס א
עקליך קארער מענטש העלכער העט
גיכער לאזן אויסגעקערן אדער
פאן א מענטש צו עסן.

נישט חלם מו'ס גוט מיטענאָר
 מיט געהאָונט אַ העלכער יור מיט'ן
 טען וואָל מיטענאָר, העלכער און גע-
 טון אַ גרויסער גביר, טון אַ בעל-
 קה, געמיינט אַ זעהר בייט הייז
 און און געזען בעקאנט און דער גאנ-
 צער געזעהר אלס אַ גרויסער גביר.
 וואָל און געשטאנען און געשע-
 טען, געבריינגט מיט'ן באַרען
 דורף און האַבען צווישן יוד געזעהר
 יום געשעטען, און ער האָט אַר-
 האַט אויס'ן באַרען אַ געזעסן אַר-
 האַט.

אמטל האט פאסירט אז דער בארא
ענדיג און א שלעכטער שטובונג
און ויך צוביזערט אויף דעם יודישן
און איהם שטייט איםנעווערלט, דער
האט געשטוינען נישט. חעלענדיג
אונטערסען מיטן בארא, אבער אין
הרצען האט אידן די וואך ועהר מער-
אסען און ער האט פיל ויך בעטלא-
און פיל א געלענעוועט ויך אין דעם
הרגען אויף א פילמען און נישט צו

אין לאנג האט ער אויף אומ געלע-
הנימט נישט געדארפט הארשטען.
דעם זעלבן וועג וועגן אין דער
וועגער זענענדיג פארגעשטען
ליטערווע פארגעהערט, אין
העלבע
האט ער געשטילונט דער
מאל אויך צו ערשטען זאלן.

דאס קינען פון קענער אויף די מא-
דעס איז אַבער געהאלטען געזעצט.
ווען מען האט קינעם הענגען דעם
שטענפערקע, נאך פאר אלעמען
עס דאס געהעסטע און הייבט די מא-
דעס פיהרע און א גרויסער גענע-

פערשטעקט ניד, אז פארין ירושען
 יר אין דאס קען ס'ר נישט געדען
 נאמטלעכמווא מיט העלבע קר איז
 זען גוט בערערנדעס האט אירם
 אן געהט פערטרייט אז אין דעם טאג
 דער קליינער ניקלע שלמן זעהר-
 מען און העסט דא העלען ערליכע

ג'טשען אין כלל-טהומע, הייל מען
אין געזונט אין און די דאסער לערנען

רוב דין נפירות אורף העלכע וי וא-
 ין או זע האבען אנקוממעלט נעלד
 אים שונא מיין פאם ווערער ער די

רעם און פערזענלעכע האט מען גע-
סען וועגן דעם שרעקליכן טויט
האלד, די רוסען צו נעמען, וואקלאר-
קעס" פון די חשובסטע יודען און
שפעטיקע קיין סובור אין הענט
העלען שוין קלונאץ נישט צוריק-
פארן.

[illegible]

צווישן די חשוב'סטע יידען פון ר.
אט אַרנומען דעם ערשטען פּלעץ
ער זיין-סוף ר' שאול קאלמאנץ-

[illegible]

ער איז אייך געווען א גרויסער
הילף און חסיד, געווערן א גרויס
ידיד און חסידות חיו, און געווען-
ער איז ער געווען וועג פאר אהרן
און ראש-השול און שטארק און האט

אין די פערזאנלעכע ראשיהשגה און
יום-כפור טעג, האָט מען אדורכגע-
פיהרט דעם בולאנס, פערזענליכע און-
אלס יאהר, און דאכט זיך אבגעגעבען
ט רין-וויכטיגן פון דעם האט אין דעם
דאווענען ואהר אין פארגעקומען. ווא-
פערע צראנגיגען פיר האָבען אין
דעם פערזאנלעכעם יאהר געהאט, ווא-
פערע איבערגעגעבונען עס האבען
אויף איינער לעבען ווער סטעמפל
צווישנלעכעס און בכלל דאס אלץ האט
עס האט אָנגעפולט איינער מאַטערי-
שען איד, דאס האט עס האט אין שטח
פון ואהר געזוכט אויף איינער געט-
העל לעבען, אויף איינער קאפף און
דערנאכט, אין נאציאנאלען און פא-
ציאנעלע וו.

גאנץ אנדערש נעשטעט עס אין דעם
 יום טוב פכות אין די טעג, העלבע
 זענען דורך אונז בעצאענט איך מיט
 דעם, חנ האסיף.
 פכות זיך דער יום טוב פון אצט-
 זאמלונג די תבואות, האט זענען אין
 פסח פון דער נאנצער לעצער אי-
 שטערענגונג און ארבעט פארשקטעט
 דעמאלסט, דאס אין דער פראקטישער
 פראקטישער, דאס אין דער פראקטישער
 און אומאמט און זעהר אנגענהמע
 און לויבליכע פרוכטען.

און דאס איז דאס כארטקסעריס-
שע פון דעם יום-טוב מובות, העלער
זיין צוגלעך דער חן-האסיף, דאמאלס
הען עס איין טורוד א געמיסע צייט
און מיר האבען א געמיסע צייט
טורודגעווייט און פון איהר שוין
געמיסע רעזולטאטען געהאט, דא-
מאלס הען עס קאן נישט אונז אויסרא-
טען אז מיר האבען טאר נישט שוין די
רעקטיווע לעבענע-ערפערונג, גראד
דאמאלס דארף מען נישט דערמאנען
אין דער עראיט אין דער דערמאנ-
קייט פונעם לעבען, העלעם האט נאך
פאראיבערגעהערט פארען, העלעם
האט אונזען איבערגעקומען און
געקומען הערען.

חארום דאס אויסגאנג. לעבן, די
צייטע בקרינגונגען אין העלבע מיר
לעבן, דאס יענען נור דערשלינגע,
דראס איז נאר א לעבן מין סופות, א
דערשלינגעס, און א נאנצען דאך אי-
דערן קאט און א סעסע בעש-
צונג דורך שטארקע הענד.

און אס דעם דאזיגען יום טוב טון
דערזעלביגקייט, דעם דאזיגען יום-טוב
אעלעזער סימבאדלויזם, אזוי שטארק
די קינדער, דעם טיעפען און אמת'ן
זיין פון איצטיגען ווייזשן לעבן, דער

(1) ד' יאמר

א ריהרענדע געשיכטע פון

1.
עליו בע פענ סאר סיכית האנען דו
יירען סון ר. אנגעוויסען זעהר שרע-

קצו פאר זיך צו לאזן.
 פון אלע שטעט ארום האבען זיך
 געטראגן זעהר שטארקע ידועות ווע-
 גען די שרעקליכע פון און ציות אלס
 די יודען האבען אויסגעשטעהן פון דעם
 צורוקגעצערטן רוטשען טילטער.

העלכם שפנקסם צורק די שטערם
און שערמבט די עסטרעכער האט
ווען שוין דאָרט אַ קלענערע ציט.
מיט יעדען טאג קומען אַן מילן ר.
צעהרלונדן יודען פון די נאָהמע
שטערם העכע ענטלעכע אַרין רוי.

מיטען מיליטער און דער נירעסער
היילע און פערזענליכע אונטערזאכונג-
דאגמאס האבן, נאך ברייט ווי צו
רעסערווירן און צו ענטקעלען מיטן לע-
בען, און דאס האלטן פערזענליכע
די שרעק און דעם פאליס צווישן די
היילע און

ר. האם ויך שמענדן גערעכענט
פאר די גליקליכסטע שפּאָטס אין
נאָנצן געגנער. די עסמיריכער האבען
און פערנאכער אין די ערשטע
שטן און רער מלחמה, און חזל וי
האט א זעהר זיכטיגע סטראמענישע

בערטיסונג האבען זי ניד דארט שטארק
פערשעסטיגט, נעקוים זאנשטן ארום
דער שטאדט, אויסגעשטעלט גרויסע
האמסטערן, און קאנצעטרירט א סך
פאליטע, אזוי אז די שטאדט איז
ווייטער געווען א שפאנינג, און די

אנגליה'הרט מיט דער באנצער שטאד-
מישער 55-ארבעט.
ווינע באנצער יאר'ען האט ער גע-
לעבט א רוהיג לעבען און דאמט.
און וויילעכט האט ער נאכמאל גע-
לעבט א רוהיג לעבען און דאמט.

אויפגעשטעלט ווערן. נאך דעם
הערט, קען געלר צום האנדלער העט
איהם גיטש געפאלט, ערמיינעט ער
און יאהר פלעגט ער ויצען אין אויג-
נארן און בעסארמאציען האט ער פלעגט
זיך איינקויפען חסדן אויס'ן נאנצען
יאהר, און די אומדונע צעט און ער
כמעט פון שטארט (גיטש ארויסגע-
האט) ווערן זיין א געזונטער און

יען שטאט, און מיט'ן נעשעפט האבען
 זיך געשטעלט עטליכע אנוגעשטעל-
 טע און די לעצטע יאחרען אויך וועט
 צוויי קינדער, ווען ווען יצחק און ווען
 עלפטע שטעטער מרים.

און צוליב זיין איינצונע טאכטער
פרייס האט ער דאס לעצטע יאהר פאר
דער מלחמה געליטען, און געהאט נע-
גט קינעקונג און ענט-נאש.

מרים אין נאָמען אַ זעהר גערעכטע
קינד, מיט אלע מעלות פון אַ אמת
יודישע טאכטער, דער פאָאָר האט זי
געלאָבט לערנען אויסער יודיש
אויך אינגליש שפראַכן, העלעך זי האט גוט

בַּהֶעֱרֵמָה, אִין זי אִין אױך געזען
קלוג און נעלמטען חז"א עלמערער
מענטש.

בזי דעם אױן זי אָבער אױך געזען
א עלמטען שטענדיג, און הער ס'האט
זי נאך געזעהן האט און איהר נישט גע-
טען אַרױסגעפירן זי האט ניד אָבער

אויז נעהאלטען אז אפילו די רוסישע
געזעצלעך און די פוילישע פרייע
האט שלעכטן איינטיקעם און געזעצט
האבען בלויז בעהאנדערט איהר שטענ-
דיג. און האבען נישט געהאט דעם
מוסט מיט איהר אפילו קיין איבריג

30 דורות יודען אין פוילען.

דער שאהרער.

פון דער ערשטער צייט, וואס יודען האבן אינגעוואנדערט ביי דער יאָזעפֿס-וועג, וואס יודען האבן אינגעוואנדערט ביי דער יאָזעפֿס-וועג.

פון גרשם באדער.

— II. —

דער יודישער סטאטוס פון פירשט באָרעסלאָוו (1264).

מיט וואס וואס האבן נישט פֿערשטאנען זיין צו קריגען די בעקוועלעכקייטען פֿון לעבען. פֿלעגן די יודישע פֿוהרים ברענגען פֿאר די פֿרייזען פֿערשטענע לוקסוס פֿוהרות פֿון די חשש פֿוהר-לענדער (ווערענען) פֿאמקס, מענ-פֿער, פֿרובען און חתן) און איינפֿווען די דאזיגע פֿוהרות אויף תביעות, פֿע-לען און נעשטענע חתות פֿון אנדערע נאכען העלפֿע זיך פֿלעגן דאן פֿערקוי-לען אין די מוהל לענדער.

שפעטער האבן יודען איינגעפֿירט דאס מונדען-הענען אין פוילען. אנש-טאט צו פֿירען א מוהל-האנדל הא-בען דאן יודישע פֿוהרים אויסגעלערנט די פֿאלקען צו מאכען קופערען און ווערענע פֿאמעות אלס א פֿערקער-מיטל איינע האנדל. יודען זענען אויך געווען די ערשטע האבן אונדערניגען פֿעם קעניג דאס רעכט אויף צו מאכען די פֿאמעות, נאך די וואס האבן דערנאך גענומען אין פֿעם אלע אבזעהלונגען פֿאר דער רעגירונג. אין די ערשטע יאהרען האט די יו-דען האבן געהאט און פוילען, און נאך דאס דאס קריסטענטום נישט גע-הען פֿערשפֿיט און די גלחים האבן נאך נישט געהאט קיין שליסה אויפֿער-לענדער.

ביי צום יאהר 1264 איז נישט פֿער-האן קיין דעקומענטען הענען זיך יו-דען אין פוילען. קעניג 200 יאהר האבן שוין די יודען געהאט אפֿציעל געהאט און פוילען און אין פֿרעם-הענען זיך שוין געהאט געהאט פֿיעל לענדער און חזק דעם, האט מיר חת-סען, אז זיך האבן זיך אונדערגע-פֿירט מסחר, הייסן מיר נישט די אוי-זיך האבן אין יעדע יאהרען געלעבט. ערשט אין 1264 האט פֿירשט באָלע-סלאח פֿיאום פֿון קארוי (דער ווער-פֿון שפעטער קעניג קאזימיר דעם גרויסען), העלכער האט קעניגט אי-בער א קליינע פֿעל פֿון דער פוילי-שער מלוכה, איינגעפֿירטען ספעציעלע געזעצען פֿאר יודען און די דאזיגע געזעצען זענען שפעטער אנדערקענט געהארגען פֿון אלע פוילישע קעניגען אלס נורמאנע פֿאר דער איינגעפֿירטע פֿעם יודישען לעבען ווער אפֿט האבן זיך פֿערשטענע שונאים פֿון די יודען אין פוילען גע-קען די מיה צו בעהענען, אז באָלעס-קען די יודישען לעבען.

די „זאקלאדיקעס“

נעמלעך די נאנטסטע מען נאך מלוכה חתונה האבן מיטן רב'ס ווען. 3. א סאג פֿאר מלוכה האבן די רוסען אנדערהויבען צו געשטען די שאטראם, און באַלד האבן די עסטרייכער זיך אונדערהויבען ארויסרוקען, אין ע-י-פֿיכות געגען מיטאן האבן שוין די רוסען פֿערניכטן די שאטראם.

דאס רוסישע מלוכער און ארען אין שאטראם מיט פֿרויען אבער נאך רוחה, זיך האבן קענעם נישט גע-שעפֿט, און דער ערשטער ארענקי-פֿען ווערער האט די יודען אפֿיסעל פֿערווינגט.

באלד איז אין אלע נאמען אויסגע-קלעבט געהארגען א מעלרונג, אז די רוסען האבן דעם שונא פֿערטריבען, און די שאטראם-קאמפֿאנע האט אונדער-הען ר' שאול קאלמאנאוויטש האט דערוועגן אונדערגעווען דעם נאמען האלמאט אלס שטעט-קאמפֿאנע האט ער זיך אונדערגעווען נאָשטענען ווער דאס איז, און זיך נאָשטענען שרעק איז ער געהארגען געהארגען און דאס איז נישט קיין אנדערער ווי דער וועלכער געהענענער אפֿיציר האט האט זיך אוי-נקאנט גאך זיך מאַכען. ער האט פֿערשטענען אז די לאנד איז נאך ערנסט, און ער איז באלד אהעק צו זיך פֿוהרן דעם רב זיך מיט איהם געהארגען האט צו פֿוהרן, ביי אבזעהלונגען חתן-בלה פֿון א אויפֿגליק. (פֿאָרט. קומט).

ארבעה מינים.

פֿיער מינים האבן מיר אין דער גמירע. אויף איין רעכט ווי אין דער פֿער-העלמונג, איהר געקומען דאָרט פֿענע ארץ-ישראל אין קארפֿווער, אהרונים, לולבים, פֿום אויסגעקרימטע שררות, שפעטערונג, הרמים, און אויסגעדרא-טע, ערבות, און דאָרפֿער ווען זיך קומען זיך צוואַנגען, שאַקעלס, זיך מיט זיך די נאנצע שטאָט.

הושענא.

הושענא—שריען די געוויקענע-הען-לעך און בעל-מלאכות צום רעמונג-קאמפֿעס.

הושענא—בעט זיך דער רעמונג-קאמפֿעס פֿאר די הינע יודען.

און די הינע יודען פֿערלאָזען זיך אויף דער הושענא פֿון דוואַנינג.

הושענא—שריען די הונדענע צום בית לחם.

הושענא—בעט זיך דער בית לחם פֿאר די הינע יודען שריען הושענא צום רב'שע.

הושענא—שריען די יודישע אר-בעטמאָנע צום קולט-מסע.

הושענא—בעט זיך דער קולט-מסע כח זינע אפֿוהרער.

און די אנדערהער בעקלען הושענא'ס פֿאר דער צענטראלע.

אושפיוזין.

דער רמז פֿון די אושפיוזין איז אז אין דער מלוכה וועט מען גען נאך צוואַלבע קעסס האט קעסן נישט און העלען נישט אויספֿונען האט מיר עסען.

פֿאר אנדערע קעסס אין מלוכה, זאל נאָם אָבהיטען.

א סוכה מיט א שראק.

משה: די העכט, חיים, איך האָב א סוכה מיט א שראק. חיים: האט העכט ז משה: איך פֿען א דאך צו פֿער-מאכען די סוכה חזן פֿערקענט. חיים: און איך בין העכט צווערדען האט און לאָ אַבזעך פֿען „שלאק“ אין שטוב.

שארות = תשובות.

זלמן: היינטיגע פֿענוות דאָרף מען עסען אין סוכה? קלמן: וועלכע מען האָט זלמן: האט מען מען אלע עסען אין סוכה? קלמן: האט מען האט.

„אגודה אחת“.

בשעת פֿען בעט: וועטו כולם אגודה אחת, האט די אגודה אין זיך אז אלע יודען יאָלען הערען אגודה ניקעס, און דער פֿונד (פֿאָטש) ער דאָהנט נישט) פֿערמאכט דאס אויף יודיש: אז אלע יודען זאָלען הערען אין „פֿונד“.

פון יוד. גדולים.

— ארבע הארצות? — חידושין זיך די פרנסים — מיר העסען נישט דערפֿון אין פֿעם פֿון די „אריבע הארצות“ מירט צום תקנה נישט דער-פֿעם. — כ'טען נישט הענטיגע, ארבע הארצות? — וואָס דער נאָן—נאָר-טא-לינגע מירט וועמרה ארבע וצבויים. זיך האבן געהאט א תקנה נישט ארבע-צולאָזען קיין אַריבע לפֿט.

פארוואס לינקס.

בעת ר' בעריש פֿוועל איז געווען רב אין קראקא, איז ער אויסגעקלי-בען געהארגען אין עסטרייכישען פֿאר-לעטענע. אז דער פֿארלעטענע האט זיך געקענט אין אלע דעמאנסטרא-ציען פֿערנימען ווערען פֿלעצער, הער רעכטס, הער לינקס, הער אין צענטער, ווי דער שפּיטער איז, האט ר' בעריש פֿוועל זיך גאָר געקענט לינקס. דעם גענצלעך האט עס שטארק פֿער'הירשט, האט דער ווייטער רב וועט נישט רעכטס זיך אלע נעמליכע, איז ער צוגענומען צו ר' בערישין און איהם געוואנט:

ערשיינט פֿון מלוכה צו פֿוכות, און שאַקעלס אויף וואס די ווערט שטעהט. צונויפֿגעשטעלט פֿון א היימישען.

און וואס איז באַהט דער חילוק צווישען דער „אגודה“ און דעם „פֿונד“? דער חילוק איז דער האט די אגודה רופֿט זיך אגודה ישראל, און דער פֿונד רופֿט זיך אב פֿונד כלל-ישראל.

אין רעמונג-קאמפֿעס.

איינקומענער יוד (צום קאמפֿעס): שפּיטע מיר אויס א קיט אויף דעם-סייג וואָסעם פֿער'ן רעמונג-קאמפֿעס. קאמפֿעס: נג, גיט אהער דאס געלד, יוד: די האט איהר 10 וואָסעם.

קאמפֿעס: און די רעשט? וואס העכט די רעשט? איהר האָט דאָך געשריבען אין די נאָמען אז פֿאר יעדען גילדען גיט דער „דוואַנינג“ צום העכט נג, איך 10 און דער „דוואַנינג“ וועט פֿאר מיר צוגעבען 20 גילדען. קיט דאָך מיר א קיט אויף 30 גילדען.

נעפֿאָקט ביי דער מעשה.

די פֿערקענער האָבען יום - כ'פֿיר-ביתאכט איינגעפֿירט צו כל-נדרים א מונטונג. געגען רעלוגיע, קלער און שיינעל, אזוי ווי דער פֿערקענע האָט זיך פֿערשפּענעט און ענטשטא-נען א חשד אז ער האָט זיך ארענגע-מאכט אין א שוהל צו פֿל נדרים. מען איז איהם אפֿעק ווען און פֿע-קע געטראָגען אין א שוהל שטעהן אין א חתונה און דאָהער ערנסט כל נדרים, ער האט זיך אפֿעל פֿערקענע-מאכט אז צו זיך רעכערט און איהם נויט צו אפֿעכערונג די יודען האט דאס-נען, און דאס איז אויף איהם א שרע-קליכער פֿעכע, חשד צו זיך און אַזא-זאך. די חתנים פֿערזעמלעט האבן זיך אַבער נישט פֿערוואַנט און דער רעכע-רעט האָט זיך נישט געהאט דעם געהעריגען רעפֿאָלג, אזוי אז צו-מא-קענעם יום כ'פֿיר וועגן אלע געווען אין די שוהלען און א נאנצען סאג גע-פֿאסט.

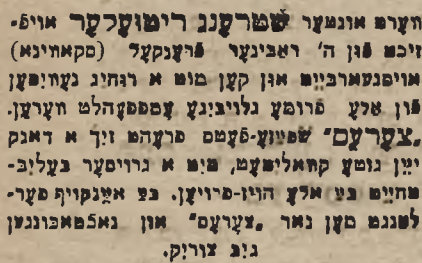
קאנקורס.

דער „שאַקלע“ פֿאַר פֿאַרקלאַרעט א קאנקורס פֿאַר א מאָדערנעם פֿיטל האט מען העט איהם אויסגעגען פֿאַר א מאָדערנעם פֿיטל. פֿעכערונג דער פֿיטל עהרען-פֿיע-זעס איז שוין צו-האַפֿענען. דער וויכע-פֿונדל העט איהם אויפֿ-וואַר מולות בעקומען פֿונד א „שאַק-לע“.

א נאָנס.

א ימים - נוראים דינער בעל - תפלה האָט פֿערלוירען זיך קול, אַבזו-געבען געגען סמנים אין „שאַק-לע“. סמנים: הייד, דין, און א פֿו-פֿעל הענערען.

— הער רעבינער, ווי צו לינקען? — יא—האט ר' בעריש געקענט-פֿערשט—הייל ווי יודען פֿענע רעכטע האָבען... עס איז א לינקער. צו ר' נתן פֿלעך, לינקער רב הפּוֹל, איז סטאל געקומען א יוד, אב-געוועסען א היינטיגער פֿעל און געהא-לטען און איין רעדען. האט ר' נתן גע-האַלטען עפעס זאָגען, און ער איהם הייב-אריינגעשטעלן אין די רייד און חתונה געקערט און געקערט. צום סוף וואנט דער יוד: — רבי, איך חלל אַמך רעכענעלען, האט איך אַמך געהערט פֿון יענעם און יענעם רב. — פֿאַר א לינקער—ואנט ר' נתן. — ס'פֿעלט, רבי—הירושלם ווי יע-נער—איהר האט מ'ך דאך נאך נישט געהערט האט איהר חלל אַמך דערזעה-לען, פֿון וואָסעם מענטש איהר, אז עס איז א לינקער? — איך חלל אַמך זענען פֿון וואָסען —פֿעלט ר' נתן—זו קענט איהר פֿון ערשטען עפעס הערען, אז איהר פֿאַר-קענט נישט אויסרעדען א האָרע...

פרנס פערמאנענדיק האלט אן צו
 צוהיילן און נאך 4 חדשים און אויף
 זיך אן ווער א דאס צוגעפאלן
 מיט'ן טעם אריינצוגען א מחלוקת
 דערפון מען נישט בענין צו זיך
 פאר דער צייט, ער דריקט זיך אים
 סוף דו הערסט, דאס צו צעהן.
 דאס רעכט שטראק איף דעם פארן
 פאנעל העלבער פאנעלס ווער דעם
 הערער און וואס אן ער אים צו-
 נעמער זיך און א פערקערער נעמער
 וועגן דעלעגאציע העלבער העלבער
 לען אלע האבען א מורה-הוראה

מן דעם ראונגען של מען אויסערן
 פון ה' . מענעל געפונען ווען ה' פיעט-
 קעסעסן ווערן געפערשטען . און געסע
 פערלעזען די וועגן .
 דער פערזענלעכער רויס איז אים צוריק און
 פרייט געוועזען די צוועטע גע-
 מיטער .
 דערפאר וועט מען ווער אבער ארום און
 און ואל און נישט קען קעסעסן .
 איינע ראטעסער ווערן אומגעקענט .
 נאך דער פערזענלעכער שליסען די
 וועג און די וועג און די וועג און די וועג
 רייט געהאט .

חאראקטער און האט דער שטאדט נע-
ברענגט שארען, חסידים דער טייטש-
שול פון דער אויסשטעלונג האט
קאמפארטימאנטן די שטאדט פאר דער
אויסערליכער העלם.

רען א ציהמער פארשטעלג שארמט
דער אונטערמאן האט ערלויבט די
נעקטלעכעס צו פערלענגערן די אומ-
געשעלונג און דער בעקסעלונג פון
שטערט ראם.
אין רען נאך א פארשטעלג נעקטערן
נעגן פערירענס, צוליב דעם האט
ער האט עלפן פארענדיגט די אונטער-
האנדלונגען מיט דער אויסשעלונגס-
נעקטלעכעס, איבערנומען דעם באמער-
נעס אויפן דער אויז אונטערלונגענער
אויסשעלונג און רעמיס רוסקער-
מירט די שטארט און פאר די הינד
צוהאנדלונג און אן פאר די אויס-
לוצע נעפט. האט האבען די אויסשע-
לונג בעזוכס.

ער פארשלאגט, דעם האט אינסטאנט
 אינגעזארגטן און געקוקט אויסגע-
 לינג האט מען אעקענטעמלט קטרו-
 וועלט, און נאך אונזעך ביליגע פער-
 צונגען, העלעך העלען אהער גע-
 טעט פאר פרושטען, אונטערנעמער
 אפער קענאל נישט פאר דער שטאט,
 צוליב דער אפצוקעהנט פון פרעז-
 דענט, וועגן זי ספעציעל דעם רעווינע
 לעזען פארשלאגט איבער צולאזן ביי
 דער נעכטער. וועגן, דענקען די
 פרויוונע צוזאם אנשלאסן הערען
 מיט א סטארקעס אנטוועקסן.
 דאן הערט געטרעט דער פארשלאג
 וועגען אבקיפפען פאר דער
 שטאדט א טייל פון דעם פאל-
 ווארק קאמיטען

העלברער הערט איצט דורך דער רע-
גירונג פערקויפט.
אין דער דאָזיגער פרעסע וועגן ויך
צווייטע אַזוינע רעספּעקטירטע און אין רע-
וולטעט הערט בעשלעסען די פרעסע
אױפֿצושטעלן צו ערלעדיגען דעם מא-
ניפֿעסט.

(צו דער שטעלונג פון די יודישע ראססענער).

שטעט און הייזן פון 80 האוינונגען
אויסגעבויטן הערען אין ערשטדענע
פילען פון שארם 10 הונדערט צו 8
הוינונגען, פערט 4 הונדערט צו 20
הוינונגען, דאן העט מען שוין קענען
אויס'פועלן, אז מען הייזט וועל נעבויט
הערען אויך אין שטעט פון דער
שטאט, העט אין נעבארינט פון יודן.
שע אנהאנגעניגער און פילע אויך פאר
יודישע אנהאנגער.

אוי טרום חערם דער ענין פון בין
 צו דעם שטערמישען האויזגאנגס-הויז,
 אויפער אנאלאגישעם אויף א יודישע
 שטאט, אין איר בין אונז-עצמם,
 טו אין דעם ווי חלקן האנדלען די
 יודישע ראפאנער, ספעציעל אין דעם
 פאל פון די שטאט און איבערגעבן
 געשטארבן א קאפיטעל פון 5 פערזען
 אין חלקלעך עס נעמען שטארבן צופ
 דערנעבן ראפאנער-עצמם לינגען און
 און יודישע פארשטאנדען, אויף אן ער
 יודישער שטאט, דעם אין דעם פאל
 שטאטן די בעהרעם, און פאליטעל-העל-
 עסן און דער שטאט און חלקן
 אינגעאנצם אין ון פון די יודישע
 אינטערעסן, און איר האבן
 אנגעקוקט.

מבקר די רעיונע פרעגן האט גע-
דארפט זען און קלער דרויסנאומט
הערען פארן שטאנדהאט, די וויסנע
וואסמער הערן הערן פארדאס פאלן
בולס זאגן, און אויך פאר דער ווי-
סער הערענעקעוונג דארף נאכדאס
הערען, ווען מען הייבט אן צום צו
הערען און נעבן פון מילדערן דעם
הארגאנעם-מטעל.

עס זענען זעהר אייכטע מעשים
מהמען, העלכע די ווירשע ראטמק-
נער בעהזען פון ציס צו זיס, אבער
דיס הענגער העקט און זענער די
נעמטסמירען, העקט עס און נוימט
די פאָרענען און פערלונגען פון
דער ווירשע פאָלקערונג, דערס ווי
זי ריהערן די ווירשע אינפערעסען די-
רעקט פון ראם דארפן, און נעמט און
אכט און דער רייכטונג, דארפן
פארען זעך מאקט די ווירשע ראם-
מקער, דען דאס און די ליניע פון
דער ווירשע נאציאנאל-פאליטיק, און
מארמט דורשטאמט פאליטיק אויפן
דאס.

א היענער.

צחישען די רעכטע און לינקע רעם-
מענער.

די ערשטע האָבן געשלאָסן אַ
בויען אין גרויס הויז פון עטליכע
אַלצין האַווינגטן אין נישט געהאטן
אַין צוליב הוינגטעס פערסן, חז"ל
אין אַ גרויס הויז, אין שווערער צו
הערהאלטען דעם געהעריגן הוינגטן.
אַין צושטעלן, וואו אין אַ קליין הויז.
ווע האָבן אַלעל געפירט צו חז"ל
אַין דעם געהעריגן, הענגען בויען אַלע
דעם געלד צושטעלן קאָלעקטע.
האָנגען די לונגע רעספּענדע האָבן
קעמפּיירט דעם שטודירונגס פון אַ
גיסטראַנט, הענגען בויען אין גרויס אַר-
טעמער הויז, העלבעס וואו מערען גע-
הירט אין וואו אַלעס היינער נישט
היינערט צווישן אַלעס.

מצד די ירושע ראמבער קען לשטעלונג
 מען אין דער ראמבער קען לשטעלונג
 נישט נעמען שרייבונג. כאטש צו-
 שטען די ירושע צו שרייבונג. מען
 צוהט זיך שוין דעם דריטער מאמענט,
 העלבער וועט אן, און די ירושע פאר-
 גע הענגן ביי דעם דריטער העלבער
 אין פלוג אפגעלעגטעם האט דאך
 אין זיך א נעמען ירושע פאר-
 מענט.

[illegible]

עס הערט דעם יעדער קלער און
זינט גרויס הייז, העלבעס העט ייך גע-
טונען אויסער דעם יידישן שטאט, און
אין העלבען עס העלען האוינען 80
הער 90 פרעזענט גיט יידישע און
האוינער-הערן קיין יידישע און
האוינער קען קען האוינען גיט גע-
קומען און גיט העלען געקומען.
אנדערש איז עס עס העלען און

האם האט נאךערשט צווישן די בירגער קיינעם-איינעם, מיט דעם האט עס ווארן געשטען. ווערן געמישט קיינעם פון בירגער אינסטיטוציעס פאר יעדער צייג פון קהלה - לעצן, וואו די קאמיטעס ווארן געבן אוואונג פאר דעם, דא איז אבער ביי אונזערע צייטן, ערשט איז

ען אין פוירען.

(ענדען און זיין 4). לען, ער האט פיליפס פאלק וואל פאר-

געוויינלעך א קליינע צוג געקען די
גאלטן און דערצו זאל קען אויך אנ-
גאלטן אויך די נויכטע אפטיילונג-רע-
סען, ופ' שטומערזארגנעלען אונזער
די פלינגלען פונעם פיינפסטעם טשע-
האט דאן פייבסט געקאלט דער
דריטער (אין 1279) שרייבער-שט-
זינגע א פאפאצולען שליח פון-
לען, העלבער האט געהערט אן צו-
דאס פרייזשע פאלק און, העלבער
מלחט'ס געקען די סאנגאלען-אין-
זוויי דאס איז איהם נישט געלונגען
האט ער זיך גענומען פערשפרייטן א
זאגט צו יורען, האט ער קינס גע-
העלבערעט, האט קען אלוס געטון
דען שרייבערן פרייז, און, געלע-
רעטע'ן און דער קעניג גערעכט נישט
זו יורען, שטארען נישט ופ' אין א
קרוםפילד לאנד, היינצוגעשטעלט
געשען' אויפן פוילישען שטח' און
האט געקענט לעזען שטארק, העלבער
האט נישט געהאלטן האנדל און ער
שטילקוט נישט דער קייזער, האט ער
פאפא גאלר שרייבערעקען א געזע-
טן קען זאל נישט אויפגעקענען קיי-
זער רעגירונגס-אפט צו א יור, און
האט עס האט א פוילישער קה-
צער פערדינאנד וועג געלעזער א

נאמטן אפס לעזען וויר אין
דענע אלגעמיינע שטאטאישע
האט דערנאך געהערט און
דינט וויר דעם שטאט-ראט,
און
און וויר ווירשע, נאכדעם
געבונגען אין א שטאט
קלענערער פאס. עס רופט
אין
פאס און, אז דער שטאט
האט, דעלעקט פאר א
שטאטאישע און האט
דעקטן איינע פון די
דעקטן, דאך די
שטאטאישע וויר

[illegible]

אמת, אז נישט אומקומט און נישט
שטענדיג מחזקן עס די יודישע ראש-
שטער, אזוי הייזט מען וועלט עס נישט-
דארטס. מען שטעלט נישט די
פארגענוגען אין דער פארט אין
דעם ארט, אז עס וועלט נעמאלס
געשעהן.

אנשטעט מיט שרייטערסונקן בע-
נוגט מען זיך מיט מער פראקטיש
קעולטאמען—פֿענער דאס איז נישט
שטענדיג ריכטיג און נישט דאס איז
שטענדיג דער אמת'ער העג.

[illegible][illegible]

Ceny ogłoszeń Za wiersz milimetryowy przed tekstem 24 gr., za tekstem 18 gr., w tekście 60 gr. — Szerokość kolumny obejmuje 8 szpalt ogłoszeniowych.

Redaktor Izrael PŁOCKIER **Wydawca B. BOCIAN** **Druk. B. BOCIAN I-sza Aleja N. 6.**